

jaargang 37 nr. 3 september 2023

SPINSELS

Verenigingsblad IVN Hellendoorn-Nijverdal

ivn natuur
educatie
Hellendoorn-Nijverdal

www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

COLOFON

Spinsels verschijnt vier keer per jaar:
maart, juni, september en december

De inleverdata voor kopij zijn:
**10 februari, 10 mei, 10 augustus
en 10 november.**

Redactie Spinsels:

Willem Zuethoff
Dini Zuethoff

Redactieadres:

De Marsjes 33,
7447 BZ Hellendoorn.
tel. 0548-654909
email: dzuethoff@hotmail.com

Coördinatie bezorging:

Eric van Leeuwen,
email: evanleeuwen58@gmail.com
tel. 0548-618994

Voorzitter: Jan Kempers

email jk60@pm.me

Secretaris: Steffie Vlugter

email:
secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com.
tel: 06-15476543

Penningmeester: Jan Koster

Ereprijs 7, 7443 JH Nijverdal
06-30040339

Leden:

Jos Wennemers, PC Hoofdstraat 19
7442 XA Nijverdal. tel: 0548-614390
mob. 06-39888343
email: j.wennemers@home.nl

Maarten Morsink:

morsink@hotmail.com

Ledenadministratie :

Steffie Vlugter: email: secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com tel. 0615476543
Het lidmaatschap van IVN Hellendoorn – Nijverdal bedraagt per jaar: € 22,50 per per-
soon. Een huisgenootlidmaatschap kost € 10,- extra.
Donateurs betalen € 12,50 (minimaal). Rabobank: NL12 RABO 0120907526

Foto's voor- en achterpagina: Jaap de Beer

WAAR STAAT HET IVN VOOR?

- ◆ Het IVN wil bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap.
- ◆ Wij concentreren ons op de verhoging van de kwaliteit en kwantiteit van de natuur.
- ◆ Het middel om dat te bereiken is natuureducatie en duurzaamheid.
- ◆ Hiervoor wordt samengewerkt binnen een landelijk netwerk van vrijwilligers en beroepskrachten.

KOPIJ VOOR VOLGENDE SPINSELS INLEVEREN VÓÓR 10 NOVEMBER 2023

EEN NIEUWE VOORZITTER

Zoals in de natuur de seizoenen wisselen, zo wisselt bij IVN het voorzitterschap. Na het vertrek van Herman Kraay was het bestuur van IVN Hellendoorn-Nijverdal op zoek naar een nieuwe voorzitter. Daarvoor heeft men mij gevraagd. Mijn naam is Jan Kempers, na een korte oriëntatie heb ik hier ja op gezegd.

Ik zal me even voorstellen. Ik woon ruim twee jaar in Nijverdal en heb hiervoor dertig jaar in Zoeterwoude gewoond, dichtbij een grote bierbrouwerij, waar ik lange tijd gewerkt heb. Mijn achtergrond is biotechnologie, en de laatste tien jaar ben ik actief geweest in programma's voor duurzame ontwikkeling van industrie en landbouw.

Met onze verhuizing naar het oosten is een droom van mijn vrouw en mij in vervulling gegaan: wonen in een bosrijke omgeving. Als IVN voorzitter hoop ik iets terug te kunnen doen voor die bosrijke omgeving, bij te kunnen dragen aan de vitaliteit en kwaliteit van onze natuur waar we allemaal zo van houden, die onder druk staat en die we zo nodig hebben als middelpunt van de duurzame maatschappij.

Als voorzitter (formeel nu nog kandidaat-voorzitter) hoop ik jullie allemaal gelegenheid te bieden om met jullie kennis van natuur en van onze omgeving hieraan bij te dragen, want voor IVN voorzie ik in de komende jaren en hele mooie, belangrijke rol.

Jan Kempers

Na drie jaar geen slootjesdag te hebben georganiseerd, is het dan eindelijk weer zover. Een prachtige activiteit voor jong en oud. Na contact te hebben gehad met Landschap Overijssel, om door te geven dat wij weer slootjesdag gingen organiseren, kregen we een nieuwe plek aangewezen. Het blijkt dat de oude plek in rood gebied ligt. Rood gebied zult u denken? Landschap Overijssel heeft bij de Regge rood en groen gebied. Rood betekent rustgebied en groen recreatiegebied. We mogen bij de recreatieplek/zwemplek voor de fietsbrug, maar omdat met warm weer daar vaak jongeren zwemmen, wordt de nieuwe locatie twee poelen achter de IJsfabriek. Dit is zowel voor Landschap als voor ons spannend, want zou daar wel genoeg leven in zitten?

De maand juni telde een aantal tropische dagen, zo ook deze zondag. De dagtemperatuur was rond de 30 graden. Het was dus even spannend of er überhaupt wel belangstellenden zouden komen. Nadat we met z'n vijven alles klaar hadden gezet onder de partytent, stonden er om 13.00 uur al een aantal gezinnen bij het hek, terwijl we om 13.30 uur zouden starten. Langzaam komen er tot onze verrassing toch belangstellenden.

De kinderen en ouders zijn erg enthousiast over wat ze allemaal vangen. Ook zijn ze erg verrast over het feit dat sommige dieren elkaar in de bakken aanvalen of opvreten. Tja onder water dreigt net als op het land continu gevaar. Het ene dier is voedsel voor het andere. Het is dus eten of gegeten worden.

Fanatiek wordt de zoekkaart ingevuld en als beloning krijgen ze een libel stempeel op de kaart. Maar die wordt al gauw een tattoo op de arm. We laten de waterdieren maar kort in de aquariums, want anders wordt het te heet of ze zijn een makkelijke prooi. "Kijk", zeg een jongen tegen mij: "deze liggen allemaal op hun rug". Het zijn bootsmannetjes en ik vertel hem dat die op hun rug zwemmen. Maar ze zijn al snel de prooi van de larve van de geelgerande watertor. Ook wordt er een Amerikaanse rivierkreeft gevangen, gelukkig nog niet een groot exemplaar.

bootsman-

amerikaanse rivierkreeft

Kleine salamander

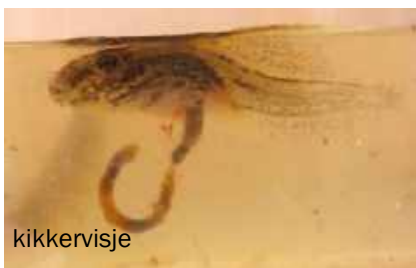
Larve geelgerande watertor

Er is een jongen zo enthousiast, ik zou bijna zeggen een kleine versie van Freek Vonk, die in beide poelen onderzoek heeft gedaan. Hij kwam tot de conclusie dat in de ene poel veel larven van de kleine salamander leefden en in de andere poel veel baby voortjes. In een van de poeltjes zat een Canadese gans te broeden. De partner hield iedereen scherp in de gaten, maar bleef verder mooi op een afstandje.

Ondanks de hitte, zijn er 26 kinderen met hun ouders/opa of oma geweest.

Tijdens de waterdierenactiviteit hebben de kinderen onderstaande diertjes gevangen: Aasgarnaal, Watermijt, Waterspin, Duikerwants, Zwemwants, Schrijvertje, Staafwants, Waterschorpioen, Poelslak, Schaatsenrijder, Libellenlarve, Jufferlarve, Baby voortjes, Larve kleine watersalamander, Amerikaanse rivierkreeft, Larve van de Amerikaanse rivierkreeft, Larve geelgerande watertor, Groene kikker, Zoetwaterpissebed, Vlokkreeft, Watervlo, Bootsmannetjes.

kikkervisje

Heel graag wil ik Klaasje, Jan Stolwijk, Steffie en Lenie bedanken voor hun hulp, zonder jullie hadden we deze keer slootjesdag niet kunnen organiseren. Volgend jaar maken we er weer een mooie beleving van.

Marijke Hegeman-Schippers

OPENING PINETUM EELERBERG

Op 2 juni 2023 heeft de officiële opening van het Pinetum op de Eelerberg plaatsgevonden. Daar is heel wat aan voorafgegaan. We moeten daarvoor in de geschiedenis duiken om het te kunnen begrijpen.

In 1951 werd het Landgoed Eelerberg overgedragen aan Staatsbosbeheer. De familie Vening Meinesz heeft in de periode 1850-1951 het landgoed vormgegeven. Het landhuis met een parkachtige tuin, zichtlijnen, een bosvijver en een pinetum waren onderdeel van dit mooie landschap. Helaas is het na 1951 niet goed onderhouden geweest. Het werd daarom tijd om een aantal onderdelen weer in ere te herstellen. Daartoe is de werkgroep Eelerberg opgericht. Deze werkgroep heeft als doel te herstellen 'in de geest van de professor'. Prof. Felix Vening Meinesz was de laatste bewoner van het landhuis.

Gestart werd met het opknappen van het Pinetum.

Een pinetum is een naaldbomentuin. De familie Vening Meinesz heeft ongeveer zestig naaldbomen in het pinetum geplaatst. Deze naaldbomen zijn met name door 'de professor' verzameld en geplant. Door de jaren heen was een aantal bomen verdwenen of overgroeid door struiken. Kortom, er was nogal wat te doen. Gelukkig kregen we subsidie van de Stichting Samen en hebben we particuliere giften ontvangen. Samen met SBB zijn we aan het werk gegaan.

In het Pinetum stond een herinneringsbank voor de professor. Deze oude bank was aan vervanging toe. Op die plek is een mooie stoep gemaakt waarop een nieuwe herinneringsbank is geplaatst. Het opschrift op de bank is: 1887 Prof. Dr. Ir. F.A. Vening Meinesz 1966 Zittend op deze bank zie je de zichtlijn die hersteld is. Ook deze zichtlijn was nl. dichtgroeid.

Ondertussen werd het Pinetum goed onder handen genomen. De zichtlijn

werd dus weer vrijgemaakt. Door stagiaires van SBB werd overtollig hout weggezaagd, struiken werden verwijderd en sommige mooie naaldbomen werden weer vrijgesteld omdat ze omgroeid waren met opschot. Later is door medewerkers van SBB een aantal wat grotere bomen gekapt. Oorspronkelijk telde het Pinetum 60 verschillende naaldbomen. Er zijn zo'n 25 nieuwe naaldbomen geplaatst. Ook is het oude wandelpad langs het pinetum weer 'tevoorschijn gehaald'.

Bij elke boom uit het Pinetum is een bordje geplaatst. Daarop is de Nederlandse en de Latijnse naam weergegeven. De QR code brengt je naar de website van het landgoed. Bij elke boom kun je een beschrijving vinden van deze boom. Je vindt dan waar de boom oorspronkelijk vandaan komt en wat de bijzondere kenmerken van de boom zijn. Ook kun je lezen waar de boom voor gebruikt wordt. Soms zie je ook een leuke opdracht voor kinderen.

Mannes Konijnenveld heeft op 2 juni door het planten van een edele zilverspar (*abies procera glauca*) het Pinetum geopend. Na deze openingshandeling konden de genodigden en de belangstellenden een wandeling maken door het Pinetum. Langs de route stonden drie informatiepunten, waar men iets te weten kon komen over de geschiedenis van de Eelerberg, de huizen op het landgoed (rentmeesterswoning, villa Eelerberg, de tuinmanswoning en het koetshuis) en over de hierboven

genoemde werkgroep Eelerberg. Als werkgroep kijken we terug op een geslaagde middag

Mocht u die middag niet aanwezig zijn geweest: het Pinetum is zeker een bezoekje waard. Op de parkeerplaats bij de dagcamping van SBB (hoek Eelerbergweg – Nieuwe Twentseweg) staan pijlen die u de weg wijzen naar de toegang van het Pinetum, gelegen aan de overkant van de Eelerbergweg.

U bent van harte welkom.
Werkgroep Eelerberg :

Henk Altena Ron Brouwer Sjaak van Dijk Willy de Waal

VLINDERS OP GROTE TEUNISBLOEM

Waar zijn de vlinders? Die vraag werd deze zomer regelmatig gesteld bij de Vlinderstichting. Het was een matig voorjaar, daarna kwam de gebruikelijke juni-dip en tijdens de Tuinvlindertelling (7-9 juli) waren de aantallen ook minder dan vorig jaar. Maar sommige vlinders waren er juist wel!

Gamma-uil

Dit jaar werden er heel veel Gamma-uilen gezien, een zogenaamde dagactieve nachtvlinder. Het is een trekvlinder en de aantallen verschillen van jaar tot jaar. De vlinder kan hier niet overwinteren, maar legt in de zomer eitjes en de vlinders die daaruit voortkomen vertrekken in het najaar weer zuidwaarts.

De vlinder wordt nog wel eens verward met de Kolibrievlinder, ook een dagactieve nachtvlinder. Vooral in de avondschemering kun je je door het gedrag vergissen. Beide maken heel snelle vleugelbewegingen en staan zo stil voor een bloem om met hun lange roltong nectar op te zuigen. De Gamma-uil gaat wel op een bloem zitten, de Kolibrievlinder nooit.

Gamma-uil op bloem van de Grote Teunisbloem

Grote Teunisbloem met verse bloemen en verlepte bloemen van de vorige dag

Grote teunisbloem

Dat wij de Gamma-uilen dit jaar zo goed gezien hebben, komt door de mooie zomeravonden en door de bloei van de Grote Teunisbloem in onze tuin. Vanaf half juni genoten we iedere avond van een prachtig schouwspel: in korte tijd openden zich avond aan avond tientallen bloemen.

Nectarplanten

Ik denk dat we in totaal meer dan 1000 bloemen 'thuisbezorgd hebben gekregen'. Op één avond waren het 72 bloemen in 30 minuten! Op een gemaakt timelapse filmpje kun je zien hoe de ene na de andere bloem open plopt. Ze bloeien maar één avond, de volgende dag hangen ze er al verlept bij. Maar zodra het schemert, begint het feest opnieuw met nieuwe bloemen. In de dan inmiddels donkere tuin is de kleur van de bloemen bijna fluoriserend geel en ze verspreiden een sterke zoete geur. En daar kwamen tientallen Gamma-uilen op af. Ook de Kolibrievlinder kwam een paar keer voorbij. Ze drinken beide ook graag uit de bloemen van de Buddleja, Lavendel, Phlox en Verbena. Zet dus veel nectarplanten in je tuin en wie weet...

Vanaf september vertrekken beide vlinders weer naar het Middellandse Zeegebied.

Anny Alferink

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

Het is vrijdagochtend 7 juli 2023. Vijfenzeventig vrijwilligers van Staatbosbeheer zitten in een grote schuur van boerderij Overesch in Raalte te luisteren naar de opening van de jaarlijkse Vrijwilligers dag van Staatbosbeheer. De dagvoorzitter bedankt de vrijwilligers voor hun inzet in het afgelopen jaar. De vrijwilligers dag heeft dit jaar als thema: “Natuurinclusieve Samenleving”.

Rond half elf neemt boer Rik Overesch ons mee voor een rondleiding op zijn biologisch dynamische gemengd bedrijf. Hij vertelt dat een natuurinclusieve samenleving een andere manier van denken inhoudt. Voor hem betekent dat: “Boeren in harmonie met de natuur”. Op zijn bedrijf is de bodem de basis. De bodemstructuur en de vruchtbaarheid worden versterkt en opgebouwd door dierlijke mest, compost en vooral groenbemesting. Ploegen doet hij niet meer. Bij het ploegen verdwijnt de vruchtbare bovengrond dieper de grond in. Niet ploegen is goed voor de biodiversiteit. Daardoor wordt op zijn boerderij veel meer geëgd. De vruchtbare laag blijft zo bovenin. In de biologisch dynamische landbouw worden géén pesticiden, kunstmest en gentechnologie gebruikt. Groene bodembedekking voorkomt erosie, verdamping en uitspoeling. Bij voorkeur worden groenbemesters zoals grasklaver, luzerne of andere vlinderbloemigen gebruikt. Deze planten halen stikstof uit de lucht en slaan het in de grond op in de vorm van kleine knolletjes, zodat er minder bemesting van bovenaf nodig is. De planten geven tijdens het najaar en de winter een goede bodembedekking waardoor minder structuurbederf optreedt. Ook onkruidgroei wordt daarmee onderdrukt. Winterharde groenbemesters houden mineralen vast die anders gedurende de winter zouden uitspoelen. De zaden van de bodembedekkende planten vormen voedsel voor vogels en andere dieren.

Boer Rik vertelt verder dat de integriteit van de dieren op zijn boerderij centraal staat. Hij laat ze eten en bewegen naar hun eigen aard. Om de samenhang tussen mens, dier, plant en bodem te versterken, wordt er gestreefd naar een gemengde bedrijfsvoering. Biodynamische voedingsproducten zijn in de winkel te herkennen aan het Demeter-keurmerk.

Bodembedekkende planten

Modderbad voor de varkens

Na deze inleiding lopen we de varkensstallen in. Varkens zijn van nature sociaal, slim en nieuwsgierig. Hun favoriete bezigheid is het verkennen van hun omgeving door te wroeten en te grazen. Als ze de kans krijgen zijn ze het grootste deel van de dag bezig met het zoeken naar lekkere hapjes. Hiervoor hebben ze wel de juiste omgeving nodig. En dat hebben de varkens hier. Met een uitloop naar buiten, stro in het hok en meer ruimte. De varkens hebben ook de mogelijkheid om lekker te ravotten in een modderbad. In een van de potstallen zien we brandrode runderen staan. Deze koeien staan relatief laag op de poten. Ze hebben “witte sokken”. en ook de staartpunt is wit. De meeste koeien staan te grazen in het weiland. Deze koeien zijn sterk. Het zijn echte natuurbegrazers. Ze trekken veel insecten aan. Zo zorgen ook deze koeien voor meer biodiversiteit.

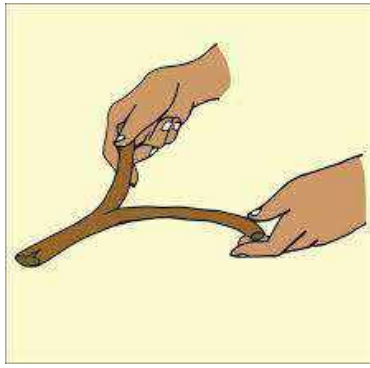
En zo kan boer Rik nog veel meer vertellen over zijn boerderij. Rik geniet elke dag van deze manier van boeren. Hij brengt ons naar een mooi grasveld omringd door eiken, beuken, hazelaars en kastanjabomen. Op het gras liggen allemaal matjes. We krijgen yogales. Een yoga -lerares zal proberen aan te sluiten bij het thema van deze dag. We sluiten onze ogen. We concentreren ons op onze voeten. Voeten die wortelen in de grond. Onze armen zijn de takken die waaien in de wind. Onze vingers zijn bewegende blaadjes van de boom. We concentreren ons op de ademhaling terwijl we op onze rug op het matje liggen. We proberen al liggende te denken aan iets moois. In de bloemenperkjes boven ons zien we prachtige paarse zomerbloeiers. Het zijn ijzerhardbloemen. Bijtjes, een vuurvlindertje en een gehakkelde aurelia doen zich te goed aan de nectar van de bloemen. De zon schijnt volop en de lucht is strakblauw

Na een heerlijke en gezellige lunch gaan we wichelen. Bij een schuur krijgen we uitleg over het eeuwenoude gebruik van wichelroedes. Onder de klinkers waar we op staan, liggen waterstroompjes. Wichelroedes reageren op stromend water. Het is de bedoeling dat wij die stroompjes opsporen met behulp van twee gebogen metalen staafjes van 30 cm lang in de vorm van de hoofdletter L. We lopen met z'n allen over de klinkers. En ja wel hoor: de metalen staafjes reageren op de waterstroompjes onder de grond. Tijdens het wichelen bewegen de staafjes van links naar rechts. Ze kunnen elkaar zelfs kruisen. Voor een boer is het goed om te weten waar op zijn bedrijf water in de grond zit. Wanneer een koe in een stal staat waaronder zich een kruispunt van waterstroompjes bevindt, kan de koe zich onbehaaglijk voelen. Vroeger kwam er iemand op een boerderij met een wichelroede voordat er een stal werd gebouwd, om

2 gebogen metalen staafjes

wichelroede van berkentak

problemen bij de dieren te voorkomen. Vroeger gebruikte men daarvoor een y-vormige tak. Overigens is de werking van een wichelroede nooit wetenschappelijk bewezen, maar het is wel een aparte gewaarwording als die metalen staafjes opeens gaan bewegen in je handen.

Na het wichelroede lopen, lopen we naar een ruimte waar Marice Beyck, op ons zit te wachten. Marice wordt als “Rentmeester 2050” gezien. Hij is de deskundige op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen, met de nadruk op duurzaamheid.

Het duurt even voor iedereen zit, maar dan steekt Marice van wal. Hij is één spraakwaterval. Je moet op het puntje van je stoel zitten om alles goed te kunnen volgen.

Het onderwerp van zijn “college”, natuurinclusief bouwen, sluit mooi aan bij het thema “de natuurinclusieve samenleving”. Zowel in de ontwerpfase, bouwphase en gebruiksfase als bij de sloop richt men zich op duurzaamheid. Centraal in zijn “college” is het verhaal over het ontwerpen van zijn eigen ecowoning. Marice begint met zijn lijfspreuk “Groen=Doen”, met nadruk op Doen. Vol trots vertelt hij over de bouw van zijn high-tech huis aan de Vikkerhoekweg in Hengelo. Hij heeft zo’n beetje het meest duurzame huis van het Oosten van Nederland

gebouwd. Het levensloopbestendige huis staat tussen houtwallen. Het is traditioneel gebouwd, met bijna alleen maar natuurlijke materialen. Het huis bestaat volledig uit milieuvriendelijke en tweedehands materialen. Het is voorzien van alle moderne energiebesparende technieken. Voor de aanleg van verwarming en koeling zijn zeven boringen van tachtig meter diep gedaan. Dit ter voorbereiding op de aansluiting van warmtepompen. Langs de vijver in de grote tuin staat een indrukwekkende rij zonnepanelen opgesteld. Dat de panelen langs het water staan is geen toeval. De reflectie van de zon op het water verhoogt het rendement. Het huis is zo goed als energieneutraal door het golvende dak op het zuiden.

Het huis van Marice bestaat uit twee autonome woningen. Het is een levensloopbestendige kangeroewoning waar twee huishoudens onder één dak kunnen wonen. Het huis heeft brede deuren en douchegelegenheid op de begane grond. Het is compleet gasloos. Bijna alle bouwmaterialen komen van Marktplaats, of het is afval van bedrijven uit de buurt. De woning is zon-georiënteerd waardoor het veel licht en warmte krijgt. De extra energie die de zonnepanelen genereren, kan de familie Beijck salderen met het nutsbedrijf. Maurice: “Onze volgende auto wordt een elektrische. Dan ‘tanken’ we in de tuin bij onze eigen zonnepanelen”

In zijn tuin liggen kinderkopjes van de oude hoofdweg van Ootmarsum. De flagstones aan de buitenmuur van zijn huis zijn restanten uit de steenverwerkende industrie. Over alles in en om het huis is goed nagedacht. De overkapping aan de zijkant van het huis rust op roestvrijstalen palen. Deze palen doen tegelijkertijd dienst als regenpijpen. Ze zijn aangesloten op een drainagesysteem dat het hemelwater naar de zwembijver transporteert. Achter de woning ligt een amfitheater en een kampvuurkuil. Dat is gemaakt van maar liefst 5300 oude trottoirtegels. Kinderkopjes van de oude hoofdweg van Ootmarsum liggen in korven in de tuin. Die waren anders naar de puinverwerker gegaan.

Marice reist stad en land af om over duurzaamheid te praten en ondernemers en vernieuwers bij elkaar te brengen. Hij noemt zichzelf een creatieve verbinder. Rond 16.00 uur rondt Marice zijn “college” af. Het was een optimistische boodschap over circulaire economie waarin delen en hergebruiken centraal staan. We stellen de natuur behoorlijk op de proef: het klimaat verandert snel en de biodiversiteit holt achteruit. De gevolgen raken ons allemaal, denk aan droogte en hittestress, verlies van insecten die gewassen bestuiven en verlies van vruchtbare bodems voor voedsel. Het verlies aan biodiversiteit is een van de grootste risico's voor de samenleving en de economie, We kunnen het roer omgooien en maatschappij-breed natuurinclusief gaan denken en doen.

Na deze wijze woorden wordt er onder het genot van een drankje nog nagepraat over een dag vol inspiratie en verbinding. Een dag om niet snel te vergeten!

Jacques Dijkman

EEN NIEUWE START VOOR HEEMTUIN DE GOAREN

Heemtuin De Goaren is een heemtuin in de Rossinistraat in Nijverdal. De tuin, eigendom van de gemeente Hellendoorn en middels een gebruiksovereenkomst in beheer van het IVN, is gelegen in de buurt Groot Lochter en is voor iedereen toegankelijk. Heemtuin De Goaren is 15 mei 1985 open gezaaid door toenmalig burgemeester ter Haar Romeny. Al lange tijd is de heemtuin echter niet meer onderhouden en ze verkeert op dit moment in een vervallen staat.

April 2024 bestaat IVN Hellendoorn-Nijverdal 50 jaar. IVN vindt dit een mooie aanleiding om de heemtuin op te knappen en (opnieuw) in te richten, zodat we volgend jaar met de viering van ons jubileum de heemtuin “De Nieuwe Goaren”, feestelijk zouden kunnen heropenen.

In dit stuk willen we jullie meenemen in de plannen en de keuze van de biotopen toelichten. We willen jullie oproepen om mee te denken en op 7 oktober a.s. te komen helpen op de onderhoudsdag.

Wat willen IVN en gemeente Hellendoorn met de Nieuwe Goaren bereiken?

IVN wil met De Nieuwe Goaren inspireren. Het moet de etalage worden van de natuur in de gemeente Hellendoorn, een plek waar bezoekers kunnen zien welke biotopen we in onze gemeente hebben, een plek waar je kunt leren hoe je onze natuur in je eigen omgeving kunt helpen om daarmee de biodiversiteit in onze regio te versterken. Een plek waar je kunt zien hoe mooi en uniek onze natuur in deze regio is. Om de jeugd bij onze vereniging en de natuur betrokken te houden, blijft de heemtuin de uitvalsbasis voor de Junior Rangers en Jeugd IVN.

De aanpak

Omdat de heemtuin aan een stevige opknappbeurt toe is, hebben we een projectgroep opgericht, die bestaat uit: Maarten Morsink, Rick Ruis, Anja ter Harmsel, Justin Bruins, Winnie Sixma en Jan Kempers.

De heemtuin moet het visitekaartje worden van de biodiversiteit in onze gemeente en van de samenwerking tussen IVN en gemeente Hellendoorn. Hiervoor willen we de volgende biotopen herstellen en inrichten: de poel, veenrand, droge heide, bos & bosflora, stroomdal grasland, flora- & faunarijke akker.

We willen bezoekers iets leren over wat ze zien. We willen aangeven waar de betreffende biotopen te vinden zijn (inclusief suggesties voor wandelroutes) en bij iedere biotoop inspireren en suggesties geven hoe er aan biodiversiteit gewerkt kan worden in ieders eigen tuin.

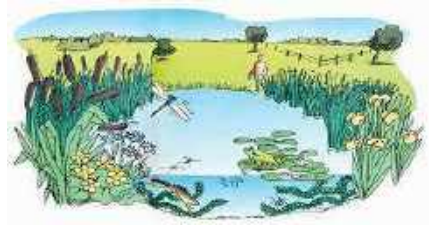

Schematische weergave van de indeling van de heemtuin

Beschrijving van de biotopen

Poel

Het natste deel in de heemtuin is de poel. De poel is erg belangrijk voor flora en fauna. Naast de randen, die voornamelijk een plek bieden voor Riet (*Phragmites australis*), staan er ook soorten als Gewone dotterbloem (*Caltha palustris*) en in de overgang richting de veenrand Veenwortel (*Persicaria amphibia*). Door de vele voedingsstoffen in het water staan er soorten die deels de overhand kunnen nemen zoals Liesgras (*Glyceria maxima*). De poel geeft ook ruimte aan verschillende dieren (fauna), we hebben nu al een Ringslang (*Natrix natrix*) gezien en hier willen we een broeihoop voor maken, waarin de slang haar eieren kan leggen, zodat we hopelijk jonge ringslangen krijgen. De poel biedt ook ruimte aan amfibieën, zoals verschillende soorten kikkers en de kleine watersalamander. Naast de amfibieën zal de poel ook verschillende soorten libellen en juffers aantrekken.

Veenrand

Op de randzone tussen poel en heide, staan verschillende soorten veenmos. Deze mossen zijn gebaat bij vochtige tot natte omstandigheden. We vinden hier Gewoon veenmos (*Sphagnum fallax*), Veenpluis (*Eriophorum angustifolium*), Eénarig wollegras (*Eriophorum vaginatum*) en Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*). Ook vinden we soorten als Waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*) en Wateraardbei (*Comarum palustre*).

Droge heide

In een Heemtuin van een gemeente met een heidegebied dat tot de grootste van West-Europa behoort (ca. 1500 ha) mag droge heide natuurlijk niet ontbreken (*Calluna vulgaris*). Maar we richten ons ook op de kruiden, zoals de Rode en Blauwe bosbes (*Vaccinium vitis-idaea/ myrtillus*), Kraaiheide (*Empetrum nigrum*), Borstelgras (*Nardus stricta*), Kruidbrem- en Stekelbrem (*Genista pilosa/ anglica*) en niet te vergeten, de Jeneverbes (*Juniperus communis*).

Bos en bosflora

De bomen in de heemtuin zijn voornamelijk inheemse loofbomen en struiken. De hogere laag bestaat uit Eik (*Quercus Robur*), Ruwe berk (*Betula pendula*), Acacia (*Robinia pseudoacacia*), Zoete kers (*Prunus avium*). In de laag daaronder

kun je voornamelijk, Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Sporkehout (*Rhamnus frangula*) en Meidoorn (*Crataegus monogyna*) aantreffen. In de delen met bos bloeien in het voorjaar op verschillende plekken Bosanemonen (*Anemone nemorosa*), Holwortel (*Corydalis cava*) en bijvoorbeeld Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*).

Stroomdalgrasland

Op de oeverwallen van onze mooie Regge, die als een levensader door het landschap meandert, tref je plantensoorten die behoren tot het “stroomdalgrasland”. Vaak zijn dit kleurrijke soorten als Veldsalie (*Salvia pratensis*), Steenanjer (*Dianthus deltoides*), Geel walsto (*Galium verum*), Grote tijm (*Thymus pulegiodes*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*), Voorjaarsganzerik (*Potentilla verna*), Lange ereprijs (*Veronica longifolia*), Hondsviooltje (*Viola carnina*), en Kleine bevernel (*Pimpinella saxifraga*).

Flora- & Faunarijke akker

We willen ook een graanakkertje aanleggen, waarin kleurige bloemen bloeien, die vele insecten aantrekken. Die bloemen zijn niet alleen een belangrijke voedselbron, maar geven ook beschutting aan allerlei dieren. Denk aan Korenbloem (*Centaurea cyanus*), Bolderik (*Agrostemma githago*), Grote klaproos (*Papaver rhoeas*), Echte kamille (*Matricaria chamomilla*) en Gele ganzenbloem (*Glebionis segetum*). Een grassoort die je ook in de akker aan kunt treffen is Slofhak (*Anthoxanthum aristatum*).

Overige aanwezige elementen/waarden

In de heemtuin hebben we een rode bosmierennest aangetroffen. Dit nest en ook de voedselbron/-boom zullen we behouden.

De jeugd wil graag een insectenhotel plaatsen. Dit insectenhotel geeft beschutting aan verschillende insectensoorten. Voor de plek zullen we letten op de stand van de zon en luwte. Ook andere insecten zoals verschillende soorten dag- en nachtvlinders willen we een aangename plek bieden.

Namens de projectgroep:
Maarten Morsink,
Jan Kempers,

augustus 2023

OPROEP AAN LEDEN

Meedenken met de projectgroep

Word je enthousiast van het Heemtuinproject en wil je graag helpen met het verder uitdenken van het plan en het organiseren van de uitvoering? We kunnen nog wel wat hulp gebruiken. We zoeken specifiek ondersteuning voor:

Contact leggen met de buurt om zo de bewoners te betrekken bij dit project.

Het ontwerpen en aanleggen van de informatieborden, toegangsbord, evt. met QR-codes en een online platform.

Opstellen en uitwerken van het beheer en onderhoud van de heemtuin.

Onderhoudsdag op 7 oktober 2023: Om de heemtuin gereed te maken voor aanplant organiseren we op 7 oktober 2023 een grote onderhoudsdag.

Geïnspireerd en zin om te helpen? We kunnen alle hulp gebruiken! Neem dan contact op met: Maarten Morsink, 06-12658162, maarten_morsink@hotmail.com

We hopen jullie snel te zien in de Heemtuin!

HET GENTIAANBLAUWTJE

Deze dagvlinder komt voor op vochtige heide- en veengebieden en op graslanden in Nederland. De vlinder kun je herkennen aan de blauwe kleur op de bovenkant van de vleugels en staat op de lijst van bedreigde vlindersoorten.

Het is een broedparasiet net als de koekoek, want haar jongen worden groot gebracht door mieren. Het vrouwtje legt haar eitjes op de klokjesgentiaan (=waardplant). Na 10 dagen kruipt de larve uit het eitje en eet zich een weg naar de zachte bloemdelen in het binnenste van de bloem. Weer 10 dagen later kruipt hij naar buiten en laat zich op de grond vallen. Nu is het te hopen dat de mieren van het soort *Myrmica* (bijvoorbeeld de bossteekmier) de larve op pakken en mee nemen naar hun nest. Ze zien deze vlinderlarven namelijk aan voor hun eigen larven; de larven van het gentiaanblauwtje hebben namelijk dezelfde geur. De mieren beschermen en zorgen voor de larven van het gentiaanblauwtje. Ze zijn groter dan hun eigen larven en worden daarom meer gevoed zodat ze gezonder en sterker worden. Het nadeel is dat het mierenvolk krimpt omdat er meer energie gestopt wordt in de vlinderlarven.

De larven verblijven gedurende de herfst, winter en lente in het mierennest tot aan de verpopping in juni / juli. Zodra de vlinders uit de pop komen verlaten ze het nest. Dit moet snel gebeuren, omdat de mieren de vlinders wel als vijand in hun nest zien en ze dan aanvallen. De mannetjes en vrouwtjes zoeken elkaar op waarna de cyclus zich herhaalt. De vlinder vliegt in één generatie per jaar van begin juni tot eind augustus, met een piek tussen 20 juli en 20 augustus. Alles moet kloppen wil deze mooie vlinder zich kunnen voortplanten. Ogen open dus in gebieden waar het klokjesgentiaan te vinden is!

Karin In 't Veld

DE JAGERTJESHOF: KWEKERIJ VAN VASTE PLANTEN

Op een mooie avond(15 juni) hebben we met de plantenwerkgroep een bezoek aan deze kwekerij gebracht. De Jagertjeshof is een kleinschalige kwekerij van Nico en Giny de Jong, Gravenweg 8 in Aadorp.

De kwekerij is mede ontstaan door de grote passie van Giny: tuinieren! In 2018 hebben ze een voormalige boerderij gekocht met ruim 5500 m2 grond en prachtige oude bomen. Op de kwekerij worden planten zelf gezaaid en opgekweekt, zo biologisch mogelijk. Geen gebruik van gif en kunstmest, met als gevolg sterkere planten.

Het assortiment: vaste planten, bijzondere soorten die je niet overal aantreft met als specialisatie Dierama's in allerlei soorten. Ook wel de Engelhengel genoemd. De plantenwerkgroep genoot van de diversiteit van planten en de verhalen van Giny en Nico. Onder de fruitbomen werd gesmuld van de traktatie van Ditte!

Nieuwsgierig? Kom gerust een keer kijken. In het weekend van 9 en 10 september zijn open dagen. Voor info zie de website:
www.jagertjeshof.nl

INSECTEN EXCURSIE

dd.5 juli 2023

De storm Poly had het land nog maar enkele uren verlaten toen de excursie begon. Het was even afwachten hoeveel moedigen zich gingen melden voor deze excursie. Uiteindelijk waren we met 10 man aanwezig om met Anny en Ton te gaan zoeken en kijken naar de aanwezige insecten. We waren in de Tatumas aan de Marlese kant van de ingestorte brug. Dit is een mooi gebied met bomen en struiken langs de Regge. We zijn gaan zoeken tussen de koeienpoep, distels, bramen, grassen, en veel Sint Jacobskruiskruid.

Ton begon met een uitleg over diverse aanwezige insecten. Hij had een speciale rol toebedacht aan de langpootmug. We werden aangemoedigd hier eentje van te vangen. Er waren voldoende potjes aanwezig, dus op pad. De insecten leken nog een beetje beduusd te zijn van de weeromstandigheden maar al snel zagen we honderden breedscheen juffers, mooie lantaarntjes, snuitkevers, bladrollers, sprinkhanen en krekels. Toen de zon zich liet zien kwamen ook de vlinders tevoorschijn. Het bruine zandogje en het vuurvlindertje waren het talrijkst. Mooi waren ook de rupsen van de Sint Jacobsvlinder op het Sint Jacobskruiskruid.

Helaas voor Ton geen langpootmug. Dus moest Ton aan het eind van de excursie nog een beroep doen op zijn verzameling dode insecten. Gelukkig kon hij daarmee ook laten zien dat er bij deze mug nog een klein deel zichtbaar was van wat ooit in zijn ontwikkeling tot mug een 7^e en 8^e poot was geweest.

Ondanks de naweeën van de storm was dit een geslaagde avond. Het is verbazingwekkend hoeveel insecten er in dit gebied leven. Het is fijn dat Anny en Ton deze avond met ons wilden gaan doen .

Fokke Wind

EXCURSIE VOGELWERK GROEP NAAR HET LAUWERSMEER GEBIED

d.d. 20 mei 2023

Met z'n achten vertrekken wij om 6.30 uur richting het Lauwersmeer. Het is een prachtige zonnige dag. Onze excursie start bij het vogelwandelpad tussen Dokkumer Nieuwe Zijlen en Zoutkamp. Dit pad heeft ongeveer een lengte van bijna 6 km en is een uniek gebied in het Lauwersmeer. Uniek is dat je kennis maakt met alle karakteristieke landschappen van het Lauwersmeer: open water, rietvelden, grazige vlakten en bos. Halverwege staat een hoog uitzichtpunt waar je met een prachtig uitzicht over het Nationaal Park Lauwersmeer. We zijn amper de auto uit of we worden verwelkomd door twee wielewalen. Ondank hun prachtige gele kleur laten ze zich niet zien. Maar het geluid is al een prachtige sensatie.

Het waait behoorlijk en in de rietkragen is het dan lastig voor de rietvogels om boven in de rietstengels te gaan zitten. Toch hebben we de rietzanger boven in de top van een boom mogen bewonderen. De baardmannetjes hebben we snel in de vlucht gezien. De snor liet zich goed horen. Bij Ezumakeeg zien we ontzettend veel steltlopers o.a. de steltkluut, bosruiter, tureluur, grutto en de kluut en verschillende strandlopers o.a. de krombek strandloper, bonte strandloper, Temminck strandloper en bont bekplevier.

Traditiegetrouw een visje eten in de haven van Lauwersmeer. In de haven ligt sinds enkele jaren een broedponton genaamd de "Sternstee". "Dit ponton is neergelegd door Rijkswaterstaat om te voorzien in tijdelijk broedareaal (diersoorten die zich op een vaste plek voortplanten). Voor veel vogels in de Waddenzee is het steeds moeilijker om jongen groot te brengen. Voor visdieven zijn de voornaamste knelpunten verstoring door mensen, roofdieren

rietzanger

steltkluut

grote mantelmeeuw

en predatie. De broedpontons bieden veiligheid en rust vanwege het water er omheen”(Bron: website Rijkswaterstaat). Er zitten veel visdiefjes op. Een prachtig project dat in het eerste jaar 2021 een groot succes was.

We vervolgens onze excursie naar de Bantpolder en Jaap Deensgat.

De kijkhut bij Jaap Deensgat zit vol met zwalwnesten en de boerenzwaluwen vliegen af en aan.

Het was een bijzonder mooie geslaagde dag met 65 soorten.

Soorten die we gehoord en/of gezien hebben:

Gele kwikstaart, Wielewaal, Zanglijster, Tjiftjaf, Koekoek, Huiszwaluw, Boerenzwaluw, Grasmus, Grauwe gans, Wilde eend, Veldleeuwerik, Bergeend, Bruine kiekendief, Rietzanger, Kievit, Fitis, Fuut, Kuifeend, Winterkoning, Vink, Staartmees, Zwartkop, Boomkruiper, Meerkoet, Knobbelzwaan, Baardman, Rietgors, Krakeend, Scholekster, Snor, Gierzwaluw, Kneu,

Braamsluiper, Merel, Spreeuw, Blauwe reiger, Visdiefje, Grote mantelmeeuw, Kraai, Kauw, Torenvalk, Zilvermeeuw, Steltkluut, Dwergmeeuw, Buizerd, Krakeend, Kluut, Lepelaar, Krombekstrandloper, Bontbekplevier, Kleine strandloper, Bosruiter, Tureluur, Brandgans, Temminck strandloper, Bonte strandloper, Witte kwikstaart, Kokmeeuw, Aalscholver, Oeverzwaluw, Rotgans, Grutto, Kemphaan, Houtduif en Ooievaar.

Marijke Hegeman-Schippers

JAARVERSLAG TORENVALKEN IN DE GEMEENTE HELLENDOORN 2023

Controles en waarnemingen

Maart 2023 staat in de top 10 van de natste maartmaanden sinds het begin van de meteorologische telling. Ook april was koud, grijs en nat. Wat zal het nieuwe broedseizoen ons brengen? Met de controle van de nestkasten zijn we begonnen in de eerste week van mei.

In de eerste drie weken van mei hebben we alle nestkasten in de gemeente Helleendoorn gecontroleerd. De kasten hangen verspreid in een gebied dat reikt van Daarlerveen tot dichtbij Heeten en Nieuw Heeten. Omdat een torenvalk voorkeur heeft voor een leefomgeving met kort gras en een open landschap zul je de nestkasten vooral aantreffen in een omgeving van erven met weilanden waar paarden gehouden worden. Bij deze eerste controleronde was het opvallend dat er 28 kasten bezet waren. Ondanks de genoemde weersomstandigheden van maart en april is het broedseizoen dan ook voortvarend begonnen. Bij de controle op 1 mei was er een kast met zelfs zeven eieren en een kast welke gepredeerd was. De erfbewoner heeft de hele winter en de eerste lentemaanden de torenvalken waargenomen bij de kast.

Bij controle blijkt, nu al voor het vierde jaar, dat er vier kasten nog steeds niet bezet zijn ondanks een geschikte leefomgeving. Net als vorig jaar lagen er in het portaal van een kerkuilenkast zes eieren.

Bij de volgende controlerondes lagen in de meeste kasten die bezet waren vijf of zes eieren.

Bij een kast die vorig jaar jongen heeft voortgebracht was er nu geen bezetting. Een bij de kast verblijvende torenvalk heeft de hele winter ruzie gehad met een overmacht aan kraaien. Bij een kast 700 meter verderop, in een rustiger omgeving, zijn er vijf eieren gelegd door vermoedelijk dezelfde valk.

Een torenvalkenkast welke meerdere jaren jongen heeft voortgebracht was nu

leeg. Op hetzelfde erf bevond zich een kraaiennest en in een bosje iets verderop een buizerdnest. Hier ook weer volgens de erfbewoners veel ruzie van de kraaien met de torenvalken en de buizerds.

Bij de tweede controle ronde in de laatste week van mei waren drie nestkasten met zes eieren op dat moment leeg. Dezelfde verhalen van erfbewoners dat er veel ruzie is geweest met groepen kraaien. Het goede nieuws is dat in twee van de drie genoemde kasten in de tweede week van juni alweer eieren zijn gelegd. Hieruit valt te concluderen dat bij een vroege predatie er een tweede broedsel volgt.

In deze laatste week van mei zijn de eerste zes jonge torenvalken gewogen, geringd en de vleugel lengte gemeten. Met de vleugellengte kan met behulp van een tabel de leeftijd bepaald worden van de jonge torenvalk. Soms komt het voor dat er tussen de jonge vogels uit hetzelfde nest een gewichtsverschil zit. Oorzaak kan zijn een muis meer of minder als voedsel wat een verschil kan maken van ongeveer 20 gram.

In de eerste week van juni zijn er twee jongen geringd uit de kerkuilenkast. Bij de eerste controle waren er zes eieren. Van vier eieren was niets meer te achterhalen

Op 26 juni zouden we zes jongen gaan ringen bij een nestkast maar bij aankomst bleek dat de kast leeg was. Waarschijnlijke oorzaak van de predatie: marter, roofvogel, kraaien of?

In dit broedseizoen is er onder begeleiding van Albert Stevens een nieuwe ringer uit de gemeente Hellendoorn in opleiding. Het is Stefan Boeve, een enthousiast natuurliefhebber, die woont in het buitengebied van onze gemeente. Hij zal een goede aanvulling worden voor Albert Stevens die de enige gecertificeerde ringer is in de gemeente Hellendoorn.

Resultaten

In totaal zijn er dit jaar 43 nestkasten gecontroleerd, waarvan er 28 bezet en 15 niet bezet waren.

Van de niet bezette kasten was in één kast een kraaiennest en in twee kasten zat een kuiltje in het nestmateriaal. Blijven over nog 12 lege kasten waarin geen bewoning is geweest.

Van de 28 bezette kasten waren er 19 legfels succesvol en negen kasten zijn gepredeerd, wat procentueel (32%) een hoog aantal is. In twee van de gepredeerde kasten is een tweede legfel succesvol verlopen.

Ondanks de predatie en de genoemde weersomstandigheden van maart en april was het een goed broedseizoen met veel eieren. Dit zou kunnen duiden op een toename van de torenvalken populatie door succesvolle broedsels in de geplaatste nestkasten en voldoende voedselaanbod in de afgelopen jaren.

In de tabel en de grafiek staan de begrippen start legfel en succesvol legfel. Met het start legfel wordt bedoeld het totaal aantal bezette nestkasten. Een succesvol legfel is het aantal bezette nestkasten verminderd met het aantal mislukte nestkasten.

Terugkijkend op het jaar 2022 zijn er bij Albert Stevens vijf terugmeldingen geweest van dode en geringde torenvalken die uitgevlogen zijn in de gemeente Helleendoorn.

Henk de Bree en Albert Stevens

Terugmeldingen 2022		
Geboorte jaar	Ringplaats	Vindplaats 2022
2018	Hancate	Vilsteren
2020	Nijverdal	Nijverdal
2022	Daarlerveen	Daarle
2022	Nijverdal	Nijverdal
2022	Nijverdal	Nijverdal

JAARVERSLAG STEENUILEN IN DE GEMEENTE HELLENDOORN 2023

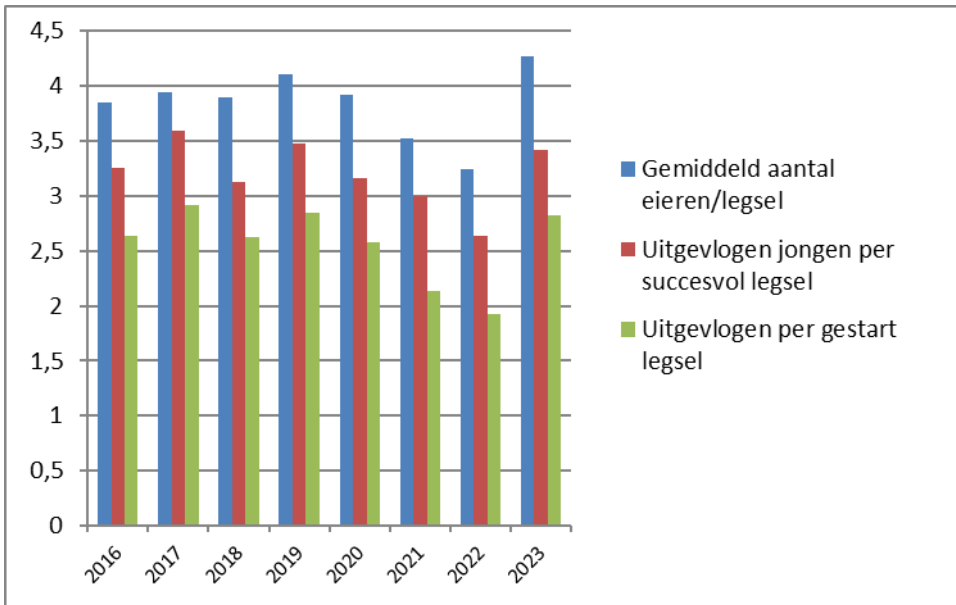
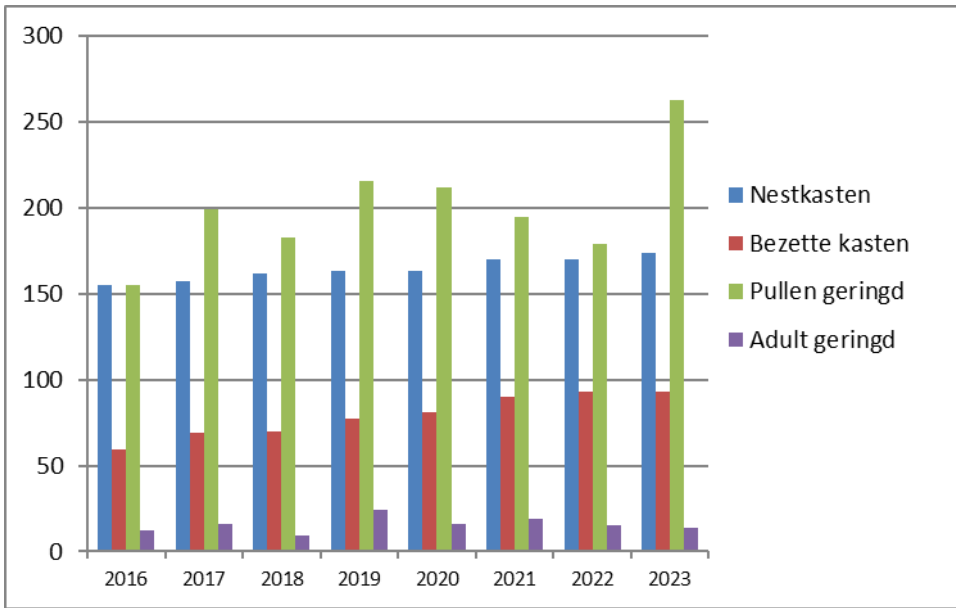
Wat een jaar voor de steenuilen. Het begon al in februari met het voedsel aanbod, veel muizen in alle soorten en maten, blijkbaar wordt het na een jaar van honger leiden nu toch eindelijk eten op de plank. Ook de temperatuur in maart was heerlijk, iets hoger dan normaal en dat voelt goed. Dat het in april weer tegenvalt merken ook de steenuilen, Enkelen zijn al begonnen met hun ei leg, maar de meesten reageerden door toch maar even op de (eileg) rem te trappen. Daar kwamen wij achter tijdens de controle ronde in de eerste week van mei. Veel legsels waren nog niet compleet en zelfs troffen wij kasten aan waar beide ouders nog heerlijk bij elkaar zaten te knuffelen, nog steeds niet wetend of het nu de gunstigste tijd is om eieren te leggen. Half mei liep de temperatuur behoorlijk op met als uitschieter juni, zomers warm.

Het aantal eieren viel ons reuze mee, gemiddeld één ei per kast meer dan in 2022, dat komt ook door het vele voedselaanbod. Blijkbaar hebben de steenuilen vertrouwen in de toekomst voor hun gezin. Toch is de piek met muizen heel snel aan het teruglopen, wat bleek toen op onze tweede ronde er kleine jongen konden zijn. Geen of heel weinig voorraad in de nestkast terwijl de eerste week na het uitkomen het voedsel opgestapeld behoort te liggen. In kasten waar de eieren net uit kwamen vaak helemaal geen voedsel, een slecht begin. Zelfs het aanbod van meikevers was zeer beperkt.

Dat ook mede erfbewoners het niet altijd gemakkelijk hebben in het bemachtigen van voedsel was in meerdere nestkasten terug te zien. (**of juist niet**) Het steenuiltje wat op de linker foto nog vrolijk de wereld in kijkt trof bij thuiskomst nabij Haarle een leeg nest aan, van de dader geen spoor.

Op de rechter foto ligt alles wat in een nestkast gevonden is bij Daarlerveen voor de foto uitgestald op straat. Een marter? Die had zeker ook het overige uiltje helemaal opgegeten. Wat dan?

Bijzonderheden

In onze kasten werden, in plaats van steenuilen, ook 21 nesten van spreeuwen en drie eekhoorn gezinnen aangetroffen. Ook lag er één merelnest in het voorportaal. Dat is niet onze bedoeling, maar ja, de natuur regelt zich zelf. De eekhoorn heeft niets te vrezen, maar de andere soorten staan op de voedsellijst van de steenuil. Dat dit in dit seizoen regelmatig gebeurde was te zien tijdens de controle rondes. Van velen vond je nog vleugel resten en ook de poten waren niet zo gewild om te verorberen. Om de resten alsnog op naam proberen te brengen is soms een hele kunst. Dit geldt overigens ook voor de enkele muis die wij nog aantreffen. Je zou er

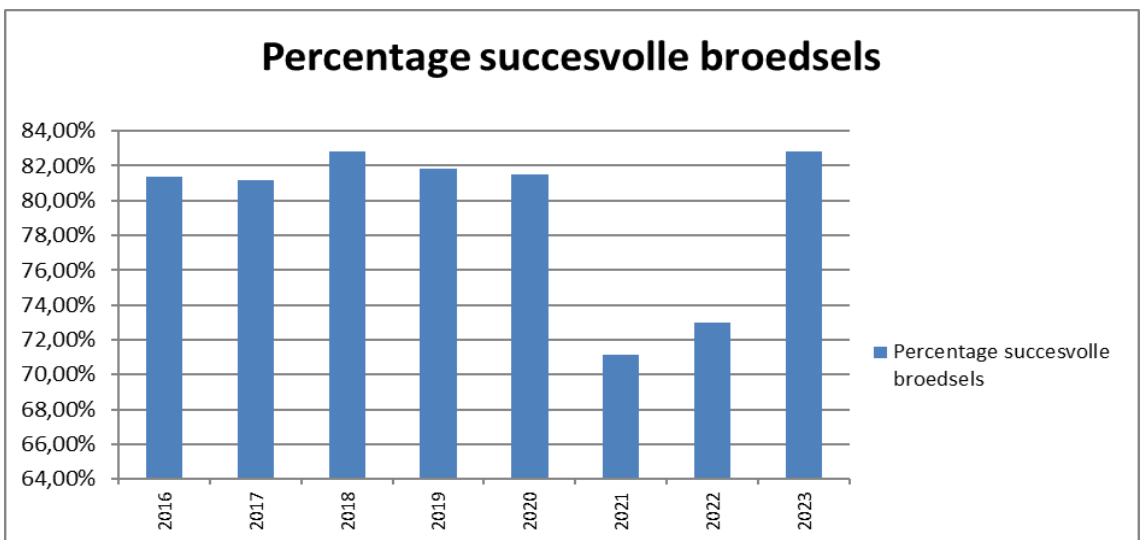
op af kunnen studeren maar dat is aan ons niet besteed. Wat we wel doen is bij het invullen van de nestkaarten voor broedbiologisch onderzoek de aantallen gevonden prooiresten vermelden en ook de soort. (muis is muis, maar vogel zal bij ons koolmees of een andere soort heten)

Voor het eerst troffen wij in een nestkast van een steenuil een zwarte roodstaart aan op eieren, eens een keer wat anders. Deze had zijn nest gebouwd op de restanten van een spreeuwennest. De jongen daarvan waren inmiddels uitgevlogen. Marters blijken steeds kundiger de nestkasten in te klauteren om etenswaar te zoeken. Wij hebben inmiddels meerdere kasten waar een zogenaamde pendel in is verwerkt.

Voor dit najaar gaan wij bij 15 kasten de ingang daarmee veranderen. Dit moet de marter buiten houden. Onze ervaringen zijn daarmee goed te noemen. Wij kregen zelfs filmpjes toegestuurd waarop te zien is dat de steenuiltjes “ gewoon “ naar

binnen gaan terwijl het lijkt dat ze er niet in kunnen. Op de foto in het midden zijn heel duidelijk de uitwerpselen van een marter te zien. Lange slierten en netjes in een hoek hoog opgewerkt. Hoeven wij het helemaal niet te hebben over de lucht die in zo'n kast hangt.

De samenstelling van onze groep is enigszins veranderd, Gerard Bolink is in de revisie, het gaat nu al veel beter met hem. Johan Aitink probeert hem te doen verg-eten, nog even blijven volhouden. Raymond Wiegink wil graag vanaf 2024 in het broedseizoen op vakantie en heeft vroegtijdig ontheffing gevraagd, Raymond be-dankt voor je jarenlange inzet.

Educatie schoolklassen, mooi om te doen, leerzaam voor de kinderen.

Klassen van basisscholen De Es , De Bongerd en de Marijkeschool hebben mee gedaan om een les te volgen over uilen in zijn algemeenheid. Daarna ging het die-per in op de steenuil en tot slot werd meestal afgesloten met het uitpluizen van braakballen van de kerkuil. Dat dit ongewoon “werk“ is , daar kwamen de kin-deren achter. Schone handen houden is er ook niet bij. Wel werden er soms hele leuke schedels en botjes uitgehaald, wat weer voor vele vragen zorgde. Als klapper mochten ze dan mee om jonge steenuilen te zien ringen en krijgen zij ook de mogelijkheid kort een steenuil in hun handen vast te houden.

Nieuw gezicht

Een nieuw gezicht in de groep is Stefan Boeve die de opleiding tot officieel vogel ringer volgt en onder toezicht dit seizoen al vele vogels heeft geringd. Hij gaat voor bosuil, kerkuil, steenuil en torenvalk in de leer, maar zal ook in Rijssen en in Den Ham meelopen. Gezien het gegeven dat de ringersgroep in Nederland overwegend grijze kopjes telt, is dit voor ons een welkome aanvulling.

Bedankt

Graag wil ik de perceel eigenaren, welke een nestkast op hun terrein hebben han-gen, bedanken voor hun gastvrije ontvangst en enthousiasme. Alleen samen kun-nen we er voor zorgen dat steenuilen in onze gemeente blijven en de populatie in stand blijft.

Namens de werkgroep,
Albert Stevens

GIERZWALUWEN IN DE GEMEENTE HELLENDOORN 2023

Vanaf 1999 al houdt een klein groepje vogelliefhebbers bij wat er aan Gierzwaluwen vliegt in alle kernen binnen onze gemeente. Vanwege geplande vakanties zijn een paar dorpen ook door mij bezocht.

Bij het verzamelen van de gegevens viel mij enkele keren op dat er bij vermeld werd dat het gekkenwerk was om de grote aantallen goed te kunnen tellen. Letterlijk: tellen, hertellen en nogmaals tellen. Ze vlogen je om de oren. Hoog, laag, linksom of rechtsom of zelfs door elkaar. Dit gebeuren was veelal te zien op locaties waar ook nestkasten in groepen bij elkaar geplaatst zijn. In Hellendoorn kennen wij dit gebeuren al meerdere jaren, maar in de Blokken begint dat nu ook heel mooi opgang te komen.

Duidelijk blijkt hieruit dat de gierzwaluwen de nestkasten moeten ontdekken. Als ze éénmaal gevonden zijn en bewoond is het elk jaar weer een genoegen om mee te maken.

Het ontdekken van bewoonde nestkasten is heel simpel, op je post blijven staan totdat je gezien hebt dat er ook daadwerkelijk gierzwaluwen in de kast gaan. Dit is vaak laat op de avond te zien als de mannetjes heerlijk bij hun vrouw willen gaan zitten in de nestkast om de nacht vaak bij elkaar te vertoeven. Bovenstaande lijkt heel simpel, maar.... alles gaat met zo'n hoge snelheid en op momenten dat je het niet verwacht, dat je eigenlijk nog niet met je ogen kunt knippen.

Het begon op 30 april met 2 gierzwaluwen boven onze wijk. Daarna is het tot 18 mei erg stil en speelt in onze gedachte: wat staat ons nu dan te gebeuren. Eindelijk komen grote groepen boven ons dorp binnen, verspreid tot 2 juni. Maar de grote vraag blijft waarom ze zo laat in hun broedgebied terugkeren. Was er op de route vanuit Afrika ergens slecht weer? Te koud maar ook te warm of geen voedsel zouden daarin mee kunnen spelen.

In 2017 was in Haarle nog een behoorlijke kolonie aan de Wolterinksweg, hier is nagenoeg niets meer van over. Heeft renovatie van de daken en mogelijk het plaatsen van zonnepanelen daaraan bijgedragen? Persoonlijk kom ik daar niet zo vaak, maar ik vond het er stil.

Tot slot: 2023 was een mijlpaal, 25 jaar geteld en daarin gemiddeld 358 gierzwaluwen waargenomen. De laatste 10 jaar gemiddeld 441 stuks, een mooi resultaat. Hopelijk kunnen we hiermee nog vele jaren doorgaan doorgaan!

Op de volgende pagina staan de aantallen gierzwaluwen die de laatste jaren zijn waargenomen boven onze dorpen.

De tellingen zijn uitgevoerd in de periode van 21 juni tot 25 juni 2023 door Gerrit Dommerholt, Marijke Hegeman en Albert Stevens.

Albert Stevens, augustus 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nijverdal tussen spoorbaan Rijssenstraat/Smidstraat en de berg	16	14	22	68	34	42	0	31	14	13	34
Nijverdal tussen spoorbaan Rijssenstraat/Smidstraat en de regge	129	134	164	139	132	141	107	149	31	144	176
Nijverdal tussen spoorbaan en Hellendoorn	49	115	88	90	89	58	65	39	53	29	26
Nijverdal wijk Grootlochter	18	45	27	34	41	33	25	41	5	35	80
Nijverdal kruidenwijk en Hulsen	66	24	86	55	69	*	35	53	28	56	71
Hellendoorn	52	61	104	120	128	137	101	117	82	147	141
Daarle	0	0	0	4	4	0	0	0	1	0	2
Daarlerveen	22	20	30	25	30	25	30	40	20	8	19
Haarle	4	8	5	18	24	23	0	3	6	6	5
Totaal	356	421	526	553	551	459	363	473	240	438	554

**natuur
educatie**
 Hellendoorn-Nijverdal

We verzorgen al bijna 50 jaar allerlei leuke, interessante wandelingen en lezingen in en over de natuur. Onze natuurgidsen hebben een schat aan kennis en ervaring en ze delen die graag met u.

De activiteiten zijn voor iedereen die zich voor de natuur interesseert. Ze worden u gratis aangeboden en zijn op eigen risico. Wel stellen we een vrije gift op prijs om ook in de toekomst dit werk te kunnen blijven doen.

Wilt u zelf eens een **wandeling onder leiding van een gids** organiseren voor uw familie, vrienden of werk, dan kan dat ook.

Neem hiervoor contact op met Hanneke van Schooten

tel: 06 17891557 email: hannekevanschooten@hotmail.com

Fietstochten met natuurinformatie

In de afgelopen jaren zijn er door IVN Hellendoorn-Nijverdal verschillende fietstochten in de omgeving beschreven. Ze worden geregeld gecontroleerd en waar nodig herzien, zodat u ze met een gerust hart kunt fietsen. Alle IVN-fietstochten staan op onze website: www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

Kijk voor de actuele informatie over onze activiteiten altijd op onze website:

AKTVITEITEN PROGRAMMA

SEPTEMBER

Zondag 10 september: Bessen- en zadenwandeling

Met de werkgroep Natuurlijk Puur ga je op pad om te zien welke bessen er te vinden zijn. Sommige zijn goed te eten, andere kun je beter laten hangen. Hoe is het met jouw kennis over eten uit de natuur?

Opgave verplicht via: natuurlijkpuur@outlook.com

Aanvang: 10.30 uur

Plaats: De Heidebloem Recreatie, Oude Deventerweg 8a, 7448 RL Haarle

Coördinatie: natuurlijkpuur@outlook.com

Zondag 24 september: Gezinswandeling

Wil je de natuur eens anders ontdekken? Speciaal voor gezinnen met kinderen is er een leuke wandeling in het Eversbergbos. Door leuke speelse elementen ontdek je allerlei nieuwe dingen in het bos en beleef je met je gezin een fijne middag.

Aanvang: 14.00 uur

Plaats: Parkeerplaats aan het einde van de Kappertsweg

Coördinatie: Jeannette Snijders jeannettesnijders@planet.nl

OKTOBER

Zondag 22 oktober: Paddenstoeldag

Ze zijn er weer: zwammen in alle kleuren, vormen en maten. De opruimers van het bos. Onze gidsen van de paddenstoelenwerkgroep nemen je mee om verschillende paddenstoelen te ontdekken en om er de bijzonderheden over te vertellen.

Tijd: 11.00 uur èn 14.00 uur

Start: Woonzorgcentrum Krönnenzommer, Sanatoriumlaan 20, 7447 PK, H'doorn

Coördinatie: Gerard ten Have gerardtenhave@hotmail.com

NOVEMBER

Donderdag 16 november: Lezing Landschapsbiografie

Het gebied van de Sallandse Heuvelrug en het Twents Reggedal kent een eeuwenlange geschiedenis. Linde Stokvis van Landschap Overijssel neemt ons met film en foto's mee in de tijdvensters zoals die in de Landschapsbiografie over het gebied zijn beschreven.

Na de pauze verzorgt de Historisch Kring Hellendoorn-Nijverdal een presentatie over de geschiedenis van landgoed de Eversberg en Stichting Marke Haarle belicht landgoed De Sprengenberg.

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Buitencentrum Sallandse Heuvelrug (zij-ingang), Grotestraat 281, 7441 GS Nijverdal

Coördinatie: Hennie Bouwhuis h.bouwhuis@hotmail.nl

PLANTENWERKGROEP

PROGRAMMA PLANTENWERKGROEP 2023

NOVEMBER

Zaterdag 11 november

Wandeling door het Pinetum op de Eelerberg

Start om 10.00 uur op de P van dagcamping SBB, hoek Eelerbergweg – Nieuwe Twentseweg .

Willy de Waal en Henk Altena geven ter plekke informatie.

Dinsdag 14 november

Najaarsoverleg plantengroep

19.30 uur in het Buitencentrum

DECEMBER

Zaterdag 9 december

Winterwandeling

Vertrek om 10.00 uur bij NS station Nijverdal

Verder bericht volgt

Mensen van buiten de plantenwerkgroep die mee willen of informatie willen, kunnen zich melden bij:

Marianne Verhoeven, tel 06 30876525 of marianneverhoeven@xs4all.nl

VRIJWILLIG NATUURBEHEER

Coördinator: Gerard Huis in't Veld, tel. 0548 614445

Voor de werkochtenden vertrekken we om 9.00 uur vanaf Camping Noetsele (Holterweg / Bergleidingweg) Nijverdal. Om 12.00 uur stoppen we.

Voor koffie en gereedschap wordt gezorgd.

Voor het seizoen 23/24 van de SBB Vrijwillig Natuurbeheer hebben we de volgende data gereserveerd:

9 en 23 september,

7 en 21 oktober,

4 november (Nationale Natuurwerkdag) en 18 november,

2 en 16 en 30 december,

13 en 27 januari,

10 en 24 februari

9 en 16 maart.

Wilt u ook een keertje meewerken, dan bent u van harte welkom.

Voor meer informatie kunt u bellen met Gerard.

Wergroepen	Coördinatoren	Email	Telefoon (0548)
Cursussen	Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com	610237
Geologie	vacant		
	Info: Willem Zuethoff	billyzet@planet.nl	654909
Heemtuin	vacant		
Jeugd natuurclub	Marian Torenbeek	mariantorenbeek@gmail.com	06-15606175
Natuurgidsen	Vacant		
Natuurlijk puur		natuurlijkpuur@outlook.com	
Aan te vragen excursies	Hanneke van Schooten	hannekevanschooten@hotmail.com. tel. 615930 of 06-17891557	
Paddenstoelen	Gerard ten Have	gerardtenhave@hotmail.com	06-12434549
Planten	Marianne Verhoeven	marianneverhoeven@xs4all.nl 0548-625588 of 06-30876525	
Trolleys	vacant		
	Eric Ruiten (SBB)		750445
Vogels	Anton van Beek	anton.van.beek@planet.nl	363799
Vrijwillig Natuurbeheer	Gerard Huis in 't Veld	famhuisintveld@hotmail.com	614445
Fotogroep	Otlis Sampimon	ocsampimon@gmail.com	619223
	en mobiel 06-51623392		
	Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com	610237
	en mobiel 06 – 28151298		
Reptielen en amfibieën	André Marissen	andremarissen@hotmail.com	617736
<u>Overige activiteiten</u>			
CNME	Steffie Vluger en Annelied Bugel	-donderdagmiddag geopend. cnmehellendoorn@gmail.com	06-10420954
Publiciteit	Anny Alferink,	annyalferink@gmail.com	610237
Facebook	Marijke Hegeman—Schipper	hegeman.schippers@home.nl	
Website	www.ivn.nl/afdeling/hellendoorn-nijverdal	webmaster: Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com
			610237
<u>Vertrouwenspersonen</u>			
Anny Alferink		annyalferink@gmail.com	610237
Gerard Huis in 't Veld		famhuisintveld@hotmail.com	614445

ZONNEBELD
Ons van groen sinds 1972

verrassend
COMPLEET
IN duurzaam GROEN

WWW.ZONNEBELD.NL
GROENCENTRUM

Boornsteegweg 92 T 0548-612513
7442 BL Nijverdal E info@zonnebeeld.nl

**OOK VOOR AL UW
BERG EN WANDEL
SCHOENEN**

MODE & PASVORMSCHOENEN
Leferink
GROTESTRAAT 102
NIJVERDAL

WWW.LEFERINK-SCHOENEN.NL

Meijerink groene diensten

- Boomverzorging
- Landschapsonderhoud
- Houthandel
- Ongediertebestrijding
- Natuurexcursies

John Meijerink 06-15872046

EP: Nijverdal
ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Markt 7 - 7442 EC Nijverdal - Telefoon: (0548) 62 06 00 - Website: www.epnijverdal.nl

Wereldwinkel Nijverdal verkoopt originele cadeaus en heerlijke levensmiddelen uit andere culturen.

Onze producten zijn gemaakt met respect voor mens en milieu. Omdat de producenten er een rechtvaardige prijs voor krijgen, kunnen ze een menswaardig bestaan opbouwen en zo helpen wij mee met de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de opvolgers van de millenniumdoelen, een eind maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering.

Zie www.sdgnerland.nl

Wij nodigen de lezers van Spinsels van harte uit onze winkel te bezoeken

Het tonen van deze advertentie geeft u recht op 10% korting op non-food producten.

Vereniging Wereldwinkel Nijverdal, Grotestraat 186, 7443 BR NIJVERDAL, Telefoon 0548 623783

TORENBEEK GLAS IN LOOD

Natuurafbeeldingen

Ramen en deuren

Restauratie

Workshops

torenbeekglasinlood.nl

0615606175

IVN-leden 20% korting!!

Snellink
SCHILDERWERKEN

schilderwerk binnen en buiten, behangen, glas plaatsen, houtrotreparaties/deelvervanging, kleuradvisering

Gerald Snellink

06-53186545

www.snellinkschilderwerken.nl

ivn natuur
educatie
Hellendoorn-Nijverdal

SPINSELS

september 2023